

ქართული ეკონომიკური აზრის ისტორიაში ახალი მოვლენის დამკვიდრება

სოლომონ პავლიაშვილის წიგნის “ინფლაციური ზიზზაგები
პოსტ-საბჭოთა საქართველოში” გამო

ქართული ეკონომიკური აზრის ისტორია არსებობს ქართველის მიერ სამეურნეო-კულტურული საქმიანობის ზეპირი, თუ წერილობითი ფორმით ასახვის დღიდან. ეკონომიკური აზრის კონკრეტული შემთხვევაა ეკონომიკური თეორია, ან ხვა ეკონომიკური მეცნიერებები. შესაბამისად, ეკონომიკური აზრის ისტორია მოცულობით მოიცავს ეკონომიკურ მეცნიერებათა ისტორიას. თუ ეკონომიკური (ისე როგორც სხვა სოციალური სფეროს) აზრის ისტორია შეიძლება იყოს ეროვნული ფენომენი, ეკონომიკური მეცნიერების ისტორია ვერ თავს-

დება ეროვნულ საზღვრებში.ის შეიძლება მოთავსდეს მხოლოდ სახელმწიფოებრივ (სივრცობლივ) საზღვრებში. სწორია “ეკონომიკური მეცნიერებები საქართველოში” და არასწორია “ქართული ეკონომიკური მეცნიერებები”. ამ დროს აბსოლუტურად სწორია გამოთქმა “ქართული ეკონომიკური აზრი”. ორთავე შეიძლება მოათავსო ერთნაირად ისტორიულ საზღვრებში. ქართველის ან სხვა ეროვნების ავტორის ნაშრომი, რომელიც შესრულებულია საქართველოში ნებისმიერ ენაზე, წარმოადგენს საქართველოში იმ მეცნიერების ისტორიის

სამსჯავროს, რომლის კვლევის ობიექტშიცაა მოქცეული ეს ნაშრომი. ვთქვათ, წარმოადგენს საქართველოში ეკონომიკურ მეცნიერების ისტორიის კვლევის საგანს. ამასთან, მხოლოდ ქართულ ენაზე შესრულებული ნაშრომია ქართული ეკონომიკური აზრის ისტორიის კუთვნილება. სხვა ენაზე შესრულებული ნაშრომი იმ აზრის ისტორიას ქმნის რა ენაზეცაა დაწერილი. ქართულად შესრულებული ნაშრომი მსოფლიოს ნებისმიერ ადგილას და ნებისმიერი ერის წარმომადგენლის მიერ წარმოადგენს ქართული ეკონომიკური აზრის ისტორიის კუთვნილებას. ქართველის მიერ სხვა ენაზე გამოცემული ნაშრომი საქართველოში, თუ საქართველოს გარეთ ავითარებს იმ ქვეყნებში მეცნიერებას, სადაც გამოცემის ენაა გაბატონებული. ნათქვამიდან გამომდინარე ყველა ქართული გამოცემა, მათ შორის თარგმანები ქართულ ენაზე საქართველოში, თუ მის ფარგლებს გარეთ, ავითარებს ქართულ ეკონომიკურ აზროვნებას, ქმნის აუცილებელ, თუმცა არასაკმარის პირობას ეკონომიკური მეცნიერების განვითარების მაღალი დონისათვის საქართველოში. ქართულ ენაზე ლიტერატურა და შემოქმედება საშუალებას აძლევს ქართველებს მშობლიურ ენაზე ჩაერთონ მეცნიერების შესწავლასა და განვითარებაში და ამით გააძლიერონ მსოფლიოს მკვლევართა წრეები. საქართველოში მეცნიერება შეიძლება განვითარდეს უცხო ენაზე და ქართველების მიერ, ან მათ გარეშე. ასეთ შემთხვევაში ეკონომიკური მეცნიერებას ვერ ექნება სრულფასოვანი შესაძლებლობები ეკონომიკის კანონზომიერებების საქართველოში განვითარების თავისებურებები დაადგინოს და მისი რეკომენდაციები საქართველოში ეკონომიკური სტრატეგიისა და ტაქტიკისათვის აღმოჩნდება უნიადაგო - ხშირად არა მარტო უსარგებლო, არამედ საზიანოც. ამიტომ, საუკეთესო შემთხვევაა, როდესაც საქართველოში ეკონომიკური მეცნიერების განვითარება ეყრდნობა მსოფლიო მიღწევებს, ხდება საუკეთესო ნაშრომების ქართულად თარგმნა და სამეცნიერო კადრებს საშუალება აქვთ მეცნიერების მსოფლიო მწვერვალებამდე გზა მშობლიურ ენაზე გაიკვალონ და თავისი ცოდნის რეალიზება მშობლიურ გარემოში მოახდინონ. ამასთან, საუკეთესო შემთხვევაში თვითონვე ახერხებენ უცხოურ ენაზე მიაწოდონ საკუთარი ნააზრები მკითხველს. საკითხისადმი ჩემი ხედვის თეზისური გადმოცემაც იმისთვის დამჭირდა აქ, რომ მეჩვენებინა თუ რა მნიშვნელობა აქვს, როდესაც საქართველოში მცხოვრები ქართველი მეცნიერი უცხო ენაზე აქვეყნებს ნაშრომს.

დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგ საქართველოს ეკონომიკის შესახებ უცხოურ ენაზე გამოცემული მეცნიერული ნაშრომები ძალიან ცოტაა. ისინი ძირითადად დაკავშირებულია საერთაშორისო ორგანიზაციების საქმიანობასთან, ან სხვადასხვა პროექტებთან. ამ შრომებში, მათი კვლევის მიზნიდან გამომდინარე, ბევრი სპეციფიკური საკითხი საქართველოს ეკონომიკური სინამდვილიდან ვერ პოულობს ასახვას. ბევრ შემთხვევაში ნაკლი მოვლენების “შიგნიდან” დანახვის დეფიციტშია. ეს ხარვეზი ვერ ივსება ქართულ ენაზე არსებული შრომების მსოფლიო ენებზე თარგმანებით. მიზეზი აქ ისაა, რომ საქართველოს ეკონომიკა მსოფლიოში მეცნიერების წამყვანი ცენტრების ინტერესში ჯერ თითქმის არაა მოქცეული და არც ქართული ეკონომიკური აზრის განვითარება იძლევა ამ მიმართულებით დიდ მოტივაციას. ასეთ დროს, როგორც ეკონომისტები ვიტყვით ხოლმე, თუ არ არის მოთხოვნა, ის უნდა შევქმნათ მიწოდებით. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია გარდგევა ინგლისურენოვანი მიმართულებით. ქართველმა ავტორებმა სასურველია გამოსცენ წიგნები უცხო ენაზე, მათ შორის უპირველეს ყოვლისა ინგლისურად. კარგია, თუ ეს მოხდება საქართველოში, მაგრამ უფრო მნიშვნელოვანია თუ ქართველი ავტორები დაარწმუნებენ უცხოურ გამოცემებს მათი შრომების გამოცემაში. ასეთ შემთხვევაში, ნაშრომი უმოკლესი გზით ხვდება მსოფლიო სამეცნიერო მიმოქცევაში. საქართველოში ეკონომიკის მეცნიერებებში სამწუხაროდ ცოტაა ახალგაზრდები, რომლებმაც განათლება დასავლეთში მიიღეს. ასეთი განათლების მქონეები ძირითადად მეცნიერებასთან შედარებით მატერიალურად უფრო უზრუნველყოფილ სფეროებშია დასაქმებული. ისინი ძალიან ინერტულები არიან თავიანთი აზრებისა და ანალიზის საჯარო გამოხატვაში. მიუხრდავად ამისა, ქართველმა ეკონომისტ-მეცნიერებმა “მოძადებული გონების” წყალობით მოკლე დროში შეძლეს ახალ რეალობებში ადაპტირება და დაიწყეს თავიანთი შრომების უცხოეთში გამოცემა. აღსანიშნავია, რომ ბოლო რამოდენიმე წელიწადში აშშ-ში თავიანთი მონოგრაფიები გამოსცეს პროფესორებმა მიხეილ თოქმაზიშვილმა, ირაკლი კოვზანაძემ, ვლადიმერ პაპავამ, ავთანდილ სილაგაძემ (უცხო ენაზე ბევრი სხვა გამოცემა განხორციელდა საქართველოში და უცხოეთში. განსაკუთრებით სამეცნიერო სტატიების სახით). ამ ჩამონათვალს შეემატა პროფესორი სულიკო პავლიაშვილის წიგნი სათაურით “ინფლაციური ზიგზაგები პოსტკო-

მუნიტურ საქართველოში”. ის საქართველოს ეროვნული მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპოდენტის ავთანდილ სილაგაძის რედაქტორობით გამოიცა 2011 წლის ბოლოს სან-ფრანცისკოში(აშშ).¹ ქართველი მეცნიერების ნააზრევს უშუალოდ წარდგენა ინგლისურენოვანი დაინტერესებული მკითხველისათვის უშუალოდ “მოვლენათა ეპიცენტრიდან”. ამ შემთხვევაში უკვე “შიგნიდან” დანახული სინამდვილე პირველი ხელიდან მიეწოდება ფართო-მსოფლიო საზოგადოებას. აქ ჩნდება ახალი პრობლემა. ხომ არ მოხდება ისე, რომ დასაფლეთი ამ ავტორის პოზიციით დაინახავს საქართველოს სინამდვილეს, მაშინ როდესაც ამასთან დაკავშირებით არსებოს სხვა აზრი საქართველოში და რომელსაც არ აქვს საშუალება ადეკვატურად უპასუხოს, გამოეხმაუროს ავტორს. ეს რომ არ მოხდეს, ამიტომ საჭიროა მეცნიერული კრიტიკის განვითარება. პრინციპული უთანხმოების შემთხვევაში სამეცნიერო გამოცემებში შეიძლება მოხდეს ინგლისურ-ქართული განხილვები. საუკლეთესო შემთხვევაა, თუ უცხოეთის გამოცემული ნაშრომის ქართული ვერსია გამოქვეყნდება. ასეთ შემთხვევაში, ქართული საზოგადოება სრულად ჩაერთვება პროცესში. იმედია, ს.პავლიაშვილი გამოსცემს დასახელებული ნაშრომის ქართულ ვერსიას.

აშშ-ში მონოგრაფიის გამოცემას დიდი მნიშვნელობა აქვს საქართველოში სამეცნიერო სტილის დასადგენად. იმის მიხედვით თუ როგორი გამოხმაურება ექნება აღნიშნულ ნაშრომს მსოფლიო ეკონომიკურ საზოგადოებაში, ქართველი მეკვლევარები აიღებენ ორიენტირებს თავიანთი საქმიანობის დროს. ასეთ გამოხმაურებებს დიდი

შემეცნებითი დატვირთვა ექნებათ. ს. პავლიაშვილის ნაშრომს ამ მხრივ ერთგვარი ტესტის როლის შესრულება მოუწევს. საინტერესოა როგორ აღიქვამს კრიტიკა ავტორის მიერ ეკონომიკის ზოგადთეორიული საკითხების კვლევაში “შეჭრას”; როგორი იქნება რეაქცია ქართულ ეკონომიკურ ლიტერატურაში დამკვიდრებულ წესთან, როდესაც თითქოს “საყოველთაოდ” ცნობილი აზრების, ან ფაქტების წყაროს მითითება არ ხდება.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი უცხოელი საზოგადოებისათვის ალბათ იქნება უშუალოდ საქართველოსთან დაკავშირებული ისეთი საკითხები, როგორიცაა საქართველოში ტრანსფორმაციული კრიზისი, ჰიპერინფლაცია, ინფლაციის თარგეთირება, ინფლაციური პროცესები მსოფლიო კრიზისის პერიოდში.

ს.პავლიაშვილის წიგნის გამოცემა აშშ-ში ეს არის სრულიად ახალი მოვლენის დამკვიდრება ქართულ ეკონომიკურ გარემოში. ის მისასაღმებელი და სასიხარულოა. ეს მოვლენა განსაკუთრებულია არა მარტო იმიტომ, რომ საქართველოს შესახებ ინგლისურენოვანი მკითხველი გაიგებს ბევრი მოვლენის შესახებ ქართველი ავტორისაგან (მათ შორის ეკონომიკაში წარმოუდგენელი მონოპოლიზაციის შესახებ), არამედ იმიტაც, რომ ეს წიგნი მისი არსებობით ქმნის გარკვეულ მოლოდინს ქართულ ეკონომიკურ საზოგადოებაში. ამ უკანასკნელს აინტერესებს წიგნის ბედი მსოფლიო ეკონომიკური ლიტერატურის ისტორიაში. კარგი ბედი ამ შემთხვევაში წიგნისადმი ინტერესია. წიგნი საინტერესოა და მისდამი ინტერესი გარდაუვალია.

მიხეილ ჯიბუტი პროფესორი

Solomon Pavliashvili. Zigzags of inflation in post-soviet Georgia. Academy Press. San Francisco. Sacramento. Nice. Silicon Valley. Mountain View. Palo Alto. CA USA. 2011. 133p.